

Indledning

1. Forældreansvarslovens baggrund

Reglerne om forældremyndighed og samvær har gennem tiden undergået større forandringer. Forældremyndighed og samvær var oprindeligt reguleret i myndighedsloven, som også indeholdt regler om værgemål. Ved lov om forældremyndighed og samvær, som trådte i kraft den 1. januar 1996, blev reglerne om forældremyndighed og samvær udskilt til en særskilt lov. Forældreansvarsloven erstattede lov om forældremyndighed og samvær og består dels af bestemmelser, som er videreført fra myndighedsloven og fra lov om forældremyndighed og samvær, dels af en række nye bestemmelser. Fortolkningsbidrag til bestemmelser i forældreansvarsloven kan således også findes i forarbejderne til myndighedsloven og i forarbejderne til lov om forældremyndighed og samvær. Om baggrunden for bestemmelserne i forældreansvarsloven henvises til det indledende afsnit i kommentaren til de enkelte bestemmelser.

Reglerne om forældremyndighed og samvær fandtes indtil den 1. januar 1996 i lov om umyndighed og værgemål (myndighedsloven). Myndighedsloven trådte i kraft den 1. oktober 1922 ved lov nr. 277 af 30. juni 1922 om umyndighed og værgemål, og bestemmelserne om forældremyndighed og samvær (dengang betegnet »samkvemsret«) fandtes i denne lovs kapitel 3. Loven byggede på betænkninger afgivet af Familieretskommissionen i 1913 og 1921.

I forbindelse med lov nr. 256 af 24. juni 1969 om ægteskabs indgåelse og opløsning blev myndighedslovens kapitel 3 om forældremyndighed og samvær ændret efter forslag fra ægteskabsudvalget af 1957 i betænkning II (nr. 369/1964). Ændringerne medførte, at reglerne om gifte forældres forældremyndighed efter separation og skilsmisse blev overført fra myndighedsloven til ægteskabsloven. Samtidig blev der ved en ændring af myndighedslovens § 27 skabt mulighed for, at faren til et barn uden for ægteskab kunne få samvær med barnet, hvilket ikke tidligere havde været muligt. Senere blev der ved lov nr. 244 af 8. juni 1978 ved en ændring af myndighedslovens § 28 åbnet mulighed for, at faren til et barn uden for ægteskab under snævre betingelser ved dom kunne få tillagt forældremyndigheden mod morens protest.

I 1969 nedsatte justitsministeren ægteskabsudvalget, som skulle overveje, om der var behov for mere dybdegående ændringer af den familieretlige lovgivning end dem, der var blevet foreslået af ægteskabsudvalget af 1957. Derudover afgav børnekommissionen under Socialministeriet i januar 1981 sin slutbetænkning, som indeholdt overvejelser om børns familieretlige stilling.

I sommeren 1981 nedsatte justitsministeren en arbejdsgruppe vedrørende forældremyndighed m.v., som havde til opgave at udarbejde et udkast til en revision af myndighedslovens kapitel 3 om forældremyndighed og af reglerne om forældremyndighed og forældremyndighedssagers behandling i lov om ægteskabsindgåelse og opløsning og i retsplejeloven. I arbejdsgruppens overvejelser skulle der tages udgangspunkt i de betænkninger, der var afgivet af ægteskabsudvalget og børnekommissionen, samt i de lovrevisioner, der var gennemført eller overvejedes i de øvrige nordiske lande¹.

Arbejdsgruppen afgav i 1983 betænkningen »Forældremyndighed og samværsret« (nr. 985/1983) (i det følgende: Betænkning 1983), som i folketingsåret 1984-1985 dannede grundlag for fremsættelsen af lovforslag nr. L 24 til lov om ændring af myndighedsloven m.v.² Lovforslaget indebar en samlet revision af myndighedslovens kapitel 2 og 3 om forældremyndighed og værgemål og svarede i det væsentligste til arbejdsgruppens betænkning og arbejdsgruppens udkast til lov om ændring af myndighedsloven og ægteskabsloven. Lovrevisionen blev gennemført ved lov nr. 230 og 231 af 6. juni 1985, som trådte i kraft den 1. januar 1986. Ved revisionen blev reglerne om forældremyndighed i ægteskabsloven overført til myndighedsloven, og alle regler herom blev således samlet i denne lov sammen med reglerne om samvær. Reglerne om forældremyndighed og samvær blev samtidig flyttet til myndighedslovens kapitel 2 før kapitlet om værger, og den hidtidige betegnelse »samkvemsret« blev ændret til »samværsret«. Lovændringen medførte bl.a., *at* der blev indført adgang til, at ugifte forældre og forældre, der bliver separeret eller skilt, kunne aftale fælles forældremyndighed, *at* der i myndighedslovens § 26 blev indsat en bestemmelse om, at der før der blev truffet afgørelse i en sag om forældremyndighed eller samvær skulle finde en samtale sted med et barn, der var fyldt 12 år, og *at* systemet blev indrettet således, at afgørelser om forældremyndighed i tilfælde af tvist mellem forældrene i alle tilfælde skulle træffes af retten og ikke som tidligere af statsamtet.

På baggrund af en opfordring fra Folketingets Retsudvalg i 1993 om at nedsætte et udvalg, som skulle analysere og eventuelt fremsætte forslag til ændring

1 Betænkning 1983, s. 7 ff.

2 Se Folketingstidende 1984-85, tillæg A, sp. 563 ff.

af myndighedslovens regler vedrørende fælles forældremyndighed, familiesagkyndig rådgivning og udøvelsen af samværsret, besluttede Justitsministeriet at nedsætte Forældremyndighedsudvalget³.

Forældremyndighedsudvalget afgav i 1994 betænkningen »Fælles forældremyndighed, samværsvanskeligheder, børnesagkyndig rådgivning« (nr. 1279/1994) (i det følgende: Betænkning 1994). Forældremyndighedsudvalgets forslag om, at reglerne om forældremyndighed og samvær blev overført til en særskilt lov, blev imødekommet ved fremsættelsen af lovforslag nr. L 176 til lov om forældremyndighed og samvær i folketingsåret 1994-1995⁴. Lovforslaget svarede i det væsentlige til det lovudkast, som Forældremyndighedsudvalget havde udarbejdet i betænkning 1994. Dog medførte behandlingen af lovforslag nr. L 176 til lov om forældremyndighed og samvær enkelte tilføjelser til loven, som ikke var blevet foreslået af forældremyndighedsudvalget⁵.

Lov om forældremyndighed og samvær (lov nr. 387 af 14. juni 1995) trådte i kraft den 1. januar 1996 og indebar bl.a., at der blev indført en anmeldelsesordning for aftaler om fælles forældremyndighed, jf. § 6, at der også ved fælles forældremyndighed kunne træffes afgørelse om samvær, jf. § 16, at der blev indført adgang til at træffe afgørelse om anden kontakt, jf. § 18, og at den af forældrene, som ikke havde forældremyndigheden, fik ret til at få orientering om barnet fra skoler, børneinstitutioner samt social- og sundhedsvæsenet, jf. § 19. Samtidig blev betegnelsen »samværsret« i loven ændret til »samvær«.

Lov om forældremyndighed og samvær var efter sin ikrafttræden genstand for en række ændringer. Ved lov nr. 416 af 10. juni 1997 om ændring af lov om forældremyndighed og samvær (Afskaffelse af revselsesretten) blev affattelsen af lovens § 2, stk. 2, ændret. I 2002 blev der ved lov nr. 461 af 7. juni 2001 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Ændringer som følge af børneloven m.v.) gennemført en række ændringer som følge af, at børneloven indførte adgang for ugifte forældre til at afgive en omsorgs- og ansvarserklæring og derved få fælles forældremyndighed. Samtidig blev § 7 i lov om forældremyndighed og samvær ophævet, idet det ikke længere var et vilkår for separation og skilsmisse, at der skulle tages stilling til forældremyndigheden, og i § 29, stk. 2, blev indsat en bestemmelse om, at der i forældremyndigheds- og samværsager også skulle finde en samtale sted med et barn, der var under 12 år, hvis barnets modenhed og sagens omstændigheder tilsagde det. Ved lov nr. 446 af 9. juni 2004 om ændring af

3 Betænkning 1994, s. 9.

4 Se Folketingstidende 1994-95, tillæg A, s. 2187 ff.

5 Se Folketingets Retsudvalgs betænkning over L 176 (Folketingstidende 1994-95, tillæg B, s. 715 ff.).

lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love (Regelforenklings på det familieretlige område m.v.) blev anmeldelsesordningen for aftaler om forældremyndighed udvidet til også at omfatte aftaler om ophør af fælles forældremyndighed og aftaler om overførsel af forældremyndigheden fra den ene forælder til den anden. Samtidig blev kriteriet for ændringer af aftaler og afgørelser om samvær skærpet, og orienteringsretten i § 19 blev udvidet.

Ved *lov nr. 525 af 24. juni 2005* om ændring af lov om forældremyndighed og samvær, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love (Udmøntning af kommunalreformen på det familieretlige område), som trådte i kraft den 1. januar 2007, blev der foretaget en række væsentlige ændringer i loven, særligt i forhold til behandlingen af sager om forældremyndighed, idet lovændringen indebar, at alle sager om forældremyndighed – også uenighedssager – ikke længere kunne anlægges direkte ved domstolene, men skulle begynde i statsforvaltningen. Formålet med denne ændring var gennem statsforvaltningens tilbud om børnesagkyndig rådgivning og konfliktmægling at søge at opnå forligsmæssige løsninger mellem forældrene samt at give forældrene mulighed for at få en samlet løsning på spørgsmål om bl.a. forældremyndighed og samvær. Endelig indeholdt *lov nr. 434 af 8. maj 2006* om Haagerbørnebeskyttelseskonventionen den væsentlige ændring, at der i lov om forældremyndighed og samvær blev indsat en bestemmelse, som henviste til de internationale kompetenceregler i retsplejeloven, således at de regler i retsplejeloven, som regulerer domstolenes internationale kompetence i sager om forældremyndighed, også kom til at gælde for statsforvaltningens internationale kompetence i sager om forældremyndighed, samvær m.v.

2. Forældreansvarslovens tilblivelse

I marts 2005 besluttede Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender at nedsætte et udvalg – Udvalget om Forældremyndighed og Samvær – som skulle overveje, om reglerne om forældremyndighed og samvær var tidssvarende, og om de i tilstrækkelig grad sikrede varetagelsen af barnets interesser og behov.

Baggrunden for nedsættelsen af udvalget var bl.a., at det var blevet kritiseret, at reglerne om forældremyndighed og samvær ikke i tilstrækkelig grad inddrog børneperspektivet og sikrede barnets krav på begge sine forældre. Udvalget bestod af højesteretsdommer Per Walsøe som formand og 14 andre medlemmer, udpeget som repræsentanter for Den Danske Dommerforening, Dansk Psykologforening,

Børnerådet, Advokatrådet, Foreningen af Statsamtmand, Foreningen af offentlige chefer i statsamterne og Foreningen af Statsamtsjurister i forening, Foreningen Far, Børns Vilkår, Justitsministeriet, Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender, Familiestyrelsen, Mødrehjælpen samt en børnesagkyndig forsker (Mai Heide Ottosen) og en ekstern juridisk ekspert (adj. professor, dr. jur. Svend Danielsen)⁶.

Udvalget om Forældremyndighed og Samvær afgav den 26. marts 2006 betænkningen »Barnets perspektiv. Forældremyndighed. Barnets Bopæl. Samvær. Tvangsfuldbyrdelse« (nr. 1475/2006) (i det følgende: Betænkning 2006). Betænkningen indeholder overvejelser og forslag til styrkelse af barnets perspektiv, herunder yderligere styrkelse af det børnesagkyndige element i domstolens behandling af sager om forældremyndighed og samvær, samt overvejelser og forslag til regulering af spørgsmål om fælles forældremyndighed mod den ene forælders protest og muligheden for at træffe afgørelser om barnets bopæl. Derudover indeholder betænkningen også overvejelser omkring barnets ret til samvær med både dets forældre og nærmeste pårørende, om samvær halvdelen af tiden, om samvær med mindre børn og om praksis vedrørende afslag på eller ophævelse af samvær. På baggrund af disse overvejelser udarbejdede udvalget et udkast til forældremyndighedslov og et udkast til lov om ændring af retsplejeloven (Ændring af behandlingen af sager efter forældremyndighedsloven og tvangsfuldbyrdelse).

Den 5. december 2006 blev der mellem regeringen og Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti, Det Radikale Venstre, Venstre, Socialistisk Folkeparti og Enhedslisten indgået en politisk aftale om indholdet af lovforslaget. Af den politiske aftale fremgår bl.a., at aftalepartierne ønskede en grundlæggende ændring af området, således at det er barnets ret til sine forældre – og ikke forældrenes ret til barnet – der skal være det bærende element for afgørelser, og at forældrenes fællesskab omkring barnet som et helt klart udgangspunkt skal fortsætte efter en samlivsophævelse, hvorfor den fælles forældremyndighed kun kan ophæves, hvis der foreligger tungtvejende grunde⁷.

Den 31. januar 2007 (i folketingsåret 2006-2007) fremsatte ministeren for familie- og forbrugeranliggender lovforslag nr. L 133 til forældreansvarslov, som i det væsentlige bygger på de lovudkast og anbefalinger, som Udvalget om Forældremyndighed og Samvær fremkom med i betænkning 2006, samt på den politiske aftale. Lovens titel blev – i forhold til udvalgets forslag til titlen: »forældremyndighedslov« – ændret til »forældreansvarslov«, idet lovforslaget i højere grad

6 Betænkning 2006, s. 12 og s. 17.

7 Om den politiske aftale, se lovforslag L 133, 2006-2007, alm. bem., afsnit 1.1.

end tidligere betoner forældrenes fælles ansvar for barnet efter en samlivsophævelse⁸. Samtidig blev et andet lovforslag – lovforslag nr. L 134 til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser som følge af forældreansvarsloven (Behandling af retssager om forældremyndighed og tvangsfuldbyrdelse) – også fremsat. Dette lovforslag bygger ligeledes på betænkning 2006 og på den politiske aftale. Lovforslag nr. L 133 til forældreansvarslov blev under behandlingen suppleret med et ændringsforslag om indsættelse af den nuværende § 25 om afgørelser om udlandsrejser⁹. Derudover blev der i lovforslag nr. L 134 foretaget den ændring, at der i § 12, stk. 2, i lov nr. 554 af 24. juni 2005 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Sagsomkostninger, retshjælp og fri proces) blev indsat en bestemmelse om indførelse af en overgangsordning frem til 1. oktober 2009 vedrørende de økonomiske betingelser for fri proces¹⁰. Denne overgangsordning er ikke i øvrigt omtalt i denne bog.

Forældreansvarsloven trådte i kraft den 1. oktober 2007 ved lov nr. 499 af 6. juni 2007 samtidig med lov nr. 500 af 6. juni 2007 om ændring af forskellige lovbestemmelser som følge af forældreansvarsloven (Behandling af retssager om forældremyndighed og tvangsfuldbyrdelse).

3. Lovændringer siden forældreansvarslovens ikrafttræden

Der er siden forældreansvarslovens ikrafttræden vedtaget 15 love, som indeholder ændringer til loven. Lovændringerne er også beskrevet i kommentaren til § 47, hvor overgangsbestemmelserne i de enkelte love ligeledes er omtalt.

Ved *lov nr. 494 af 12. juni 2009* om ændring af adoptionsloven og forskellige andre love (Adoption uden samtykke, stedbarnsadoption af registreret partners barn fra fødslen m.v.) blev der indsat en bestemmelse i forældreansvarslovens § 20 a, hvorefter der i helt særlige tilfælde kan fastsættes samvær eller anden form for kontakt med et adoptivbarns oprindelige slægtninge. Denne ændring trådte i kraft den 1. oktober 2009.

Ved *lov nr. 349 af 6. maj 2009* om ændring af lov om børns forsørgelse, lov om ægteskabets retsvirkninger, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forældreansvarsloven (Terminaladgang til økonomiske oplysninger, klagefrist m.v.) blev der indsat en ny bestemmelse i § 38, hvorefter statsforvaltningerne og Fami-

8 Lovforslag L 133, 2006-2007, pkt. 3.1.3.

9 Se Folketingets Retsudvalgs betænkning over L 133, s. 11 ff.

10 Se Folketingets Retsudvalgs betænkning over L 134, s. 2 ff.

liestyrelsen til brug for behandlingen af sager om transport af barnet i forbindelse med samvær og om afholdelse af udgifter hertil kan få terminaladgang til de nødvendige økonomiske oplysninger om en part hos told- og skatteforvaltningen, herunder i indkomstregisteret. Denne bestemmelse trådte i kraft den 1. august 2010¹¹.

Ved *lov nr. 628 af 11. juni 2010* om ændring af lov om social service, lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og forældreansvarsloven (Barnets reform) blev 2. pkt. indsat i § 24, hvorefter forældreansvarslovens bestemmelser om samvær og anden kontakt ikke finder anvendelse, hvis barnet eller den unge opholder sig på en institution eller er indlagt på sygehus under gennemførelse af en børnefaglig undersøgelse efter kapitel 11 i lov om social service. Loven trådte i kraft den 1. januar 2011.

Ved *lov nr. 600 af 18. juni 2012* om ændring af forældreansvarsloven, retsplejeloven og lov om Det Centrale Personregister (Ændringer som følge af evalueringen af forældreansvarsloven), blev der foretaget en række lovændringer som følge af evalueringen af loven. Om evalueringen af forældreansvarsloven og lovændringerne som følge heraf, se pkt. 4 nedenfor. Loven trådte i kraft den 1. oktober 2012.

Ved *lov nr. 652 af 12. juni 2013* om ændring af børneloven, lov om adoption, retsplejeloven og forskellige andre love (Medmoderskab m.v.) blev der foretaget ændringer af §§ 6 og 7. Ændringerne er foretaget som følge af, at en medmor til et barn blev omfattet af børneloven som forælder i de tilfælde, hvor moren til barnet er blevet behandlet med assisteret reproduktion, og at der også blev givet mulighed for, at en kendt donor bliver barnets far, medmindre moren, donor og morens partner aftaler, at morens partner skal være barnets medmor. Loven trådte i kraft den 1. december 2013.

Ved *lov nr. 552 af 2. juni 2014* om ændring af forskellige lovbestemmelser om ansøgninger, anmeldelser, meddelelser, anmodninger og erklæringer til offentlige myndigheder blev § 31 ændret, og § 31 a indsat. Loven var et led i den gradvise indførelse af digital selvbetjening og indførte krav om, at anmodninger m.v. om forældremyndighed, om barnets bopæl og om samvær m.v. skal indgives digitalt ved anvendelse af den digitale selvbetjeningsløsning, som Statsforvaltningen stiller til rådighed. Loven trådte i kraft den 1. december 2014.

11 Se bekendtgørelse nr. 880 af 5. juli 2010 om ikrafttræden af § 1, nr. 5, § 2, nr. 3, § 3, nr. 6, og § 4, nr. 2, i lov om ændring af lov om børns forsørgelse, lov om ægteskabets retsvirkninger, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forældreansvarsloven.

Ved *lov nr. 1525 af 27. december 2014* om ændring af adoptionsloven, forældreansvarsloven og lov om dansk indfødsret (Adgang for samlevende til at adoptere sammen m.v.), som trådte i kraft den 1. januar 2015, blev § 7 a om placering af forældremyndighed ved adoption indsat. Med indsættelsen af § 7 a blev det sikret, at ugifte samlevende, der adopterer et barn sammen, herunder stedbarnsadopterer et barn, får fælles forældremyndighed.

Ved *lov nr. 270 af 25. marts 2015* om ændring af forældreansvarsloven og retsplejeloven (Imødegåelse af samarbejdschikane m.v.) blev der gennemført en række ændringer i loven med henblik på at imødegå samarbejdschikane m.v. Ved loven blev følgende bestemmelser indsat: § 21 a om bortfald af fastsat eller aftalt samvær, § 29, stk. 3, om endelighed af midlertidige afgørelser om samvær og anden kontakt, § 29 a om kontaktbevarende samvær, § 31 a, stk. 2, om parternes mødepligt, § 32 a om børnesagkyndig rådgivning ved fuldbyrdelse af forældremyndighed, barnets bopæl og samvær, og § 42, nr. 3, om bemyndigelse til at fastsætte regler om erstatningssamvær, herunder om automatisk erstatningssamvær. Derudover blev der foretaget en konsekvensændring af § 29, stk. 2. Loven trådte i kraft den 1. oktober 2015.

Ved *lov nr. 530 af 29. april 2015* om ændring af adoptionsloven, lov om social service, forældreansvarsloven og lov om retssikkerhed og administration på det sociale område (Lempelse af betingelserne for adoption uden samtykke m.v.) ændredes § 20 a om fastsættelse af samvær eller anden form for kontakt mellem et adoptivbarn og dets oprindelige slægtninge. Ved ændringen blev der foretaget en modificering af betingelsen om, at der skal have været samvær m.v. mellem barnet og ansøgeren forud for adoptionen, før der kan fastsættes samvær eller anden form for kontakt. Loven trådte i kraft den 1. oktober 2015.

Ved *lov nr. 1741 af 22. december 2015* om ændring af forskellige lovbestemmelser om klageadgang og kompetence m.v. på det familieretlige område (Ankestyrelsen som familieretlig klagemyndighed m.v.) blev Ankestyrelsens Familieretsafdelings departementale status afskaffet, således at Familieretsafdelingen fik samme organisatoriske status som resten af Ankestyrelsen. Ankestyrelsen blev herefter den overordnede administrative klageinstans på det familieretlige område, herunder i forhold til forældreansvarsloven. Sager efter forældreansvarsloven kunne herefter ikke længere påklages til ministeren, men til Ankestyrelsen som selvstændig myndighed. Derudover blev kompetencebestemmelser i den familieretlige lovgivning, herunder i forældreansvarsloven, ændret sådan, at det ikke er ministeren, men Ankestyrelsen, der behandler visse familieretlige sager som 1. instans. Ved loven blev § 21 a, § 29, § 38 og § 41 ændret, og § 41 a blev indsat. Loven trådte i kraft den 1. januar 2016.

Ved *lov nr. 133 af 16. februar 2016* om ændring af forældreansvarsloven og lov om social service (Forældremyndighed, når den ene forælder har forvoldt den anden forælders død, overførsel af forældremyndighed til samlevende par m.v.) blev reglerne om forældremyndighed ved dødsfald ændret, sådan at Statsforvaltningen i alle tilfælde, når den ene forælder har forvoldt den anden forælders død, skal tage stilling til, hvad der er bedst for barnet i relation til forældremyndighed. Samtidig udgik den efterlevende forælders fortrinsstilling til at få forældremyndigheden efter dødsfald af loven. Der blev derudover også indført mulighed for, at forældremyndigheden kan overføres til et samlevende par i forening, og at Statsforvaltningen efter en forælders død kan træffe afgørelse om, at et samlevende par får tillagt forældremyndigheden. Ved loven blev § 13, § 14, § 15, § 16, § 31, § 36, § 37 og § 46 ændret, og § 15 a blev indsat. Loven trådte i kraft den 1. marts 2016.

Ved *lov nr. 1711 af 27. december 2018* om ændring af forældreansvarsloven, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love (Ændringer som følge af lov om Familieretshuset og skærpet fokus på beskyttelsen af barnet i sager efter forældreansvarsloven) blev der foretaget ændringer af forældreansvarsloven som følge af det nye familieretlige system. Loven indeholder de lovændringer, herunder i forældreansvarsloven, som understøtter det nye familieretlige system, og udmønter sammen med lov nr. 1702 af 27. december 2018 om Familieretshuset aftalen om et nyt familieretligt system, som regeringen (Venstre, Det Konservative Folkeparti og Liberal Alliance) og Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Enhedslisten, Alternativet, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti indgik den 27. marts 2018. Med det nye familieretlige system blev Statsforvaltningen nedlagt, og der blev etableret et nyt, enstrengt og sammenhængende system med oprettelsen af Familieretshuset og familieretten. Lov om Familieretshuset og lov nr. 1711 af 27. december 2018 – og dermed det nye familieretlige system – trådte i kraft den 1. april 2019. Om det nye familieretlige system, se pkt. 5 nedenfor.

Udover de ændringer, der blev foretaget i forældreansvarsloven som følge af det nye familieretlige system, blev der ved lov nr. 1711 af 27. december 2018 også foretaget en række ændringer til sikring af barnets bedste og dets trivsel, herunder i brudsituationen. Der blev således indsat en formålsbestemmelse om barnets bedste (§ 1) og en bestemmelse om, at Familieretshuset og familieretten skal have fokus på, at afgørelser skal medvirke til at sikre barnets trivsel og beskytte barnet mod vold eller anden behandling, der udsætter barnet for skade eller fare, herunder at være vidne til vold (§ 4, 2. pkt.). Der blev derudover givet mulighed for, at forældre med fælles forældremyndighed kan aftale delt bopæl (§ 18 a), og der blev fastlagt en ro-om-barnet periode på tre måneder efter en samlivsophævelse,

hvor barnet som udgangspunkt har delt bopæl (§ 17, stk. 3 og 4). Som følge af bestemmelserne om delt bopæl, blev der endvidere indsat en bestemmelse om beslutningsbeføjelser ved delt bopæl (§ 3, stk. 1, 3. pkt.). Der blev derudover indsat bestemmelser vedrørende aftaler om forældremyndighed efter §§ 9 og 10 (§ 10 a) og aftaler om forældremyndighed efter § 13, stk. 1 og 2 (§ 13, stk. 3), og det blev fastsat i loven, at der kan fastsættes vilkår om pasdeponering m.v. i forbindelse med afgørelser om samvær (§ 21, stk. 1). Endelig blev det fastsat, at en part ikke har pligt til at deltage i mødet i Familieretshuset sammen med den anden part, hvis den anden part har udsat parten eller partens barn for voldelig adfærd, eller der er mistanke herom (§ 31 a, stk. 3).

Der blev ved lov nr. 1711 af 27. december 2018 som følge af det nye familieretlige system også foretaget ændringer i retsplejelovens regler om domstolernes behandling af familieretlige sager. Ændringerne indebar bl.a., at retten i alle bestemmelser i retsplejeloven, der vedrører behandlingen af familieretlige sager, benævnes familieretten, at retsplejelovens kapitel 42 finder anvendelse på alle familieretlige sager, som Familieretshuset indbringer for familieretten, herunder også sager om samvær, at familieretten efter retsplejelovens § 451 kan bestemme, at en sag skal behandles i den forenkede familiesagsproces, jf. retsplejelovens § 452, at en børnesamtale i familieretten som udgangspunkt skal afholdes af en børnesagkyndig fra Familieretshusets Børneenhed, jf. retsplejelovens § 450 b, stk. 2, og at reglerne om fri proces blev ændret, herunder bl.a. at der ikke kan meddeles fri proces efter retsplejelovens §§ 327 og 328, hvis sagen behandles i den forenkede familiesagsproces.

Derudover blev retsplejelovens regler om tvangsfuldbyrdelse af forældremyndighed, barnets bopæl og samvær ændret og flyttet til et nyt kapitel 42 b. Afgørelser om fuldbyrdelse træffes herefter ikke længere af fogedretten, men af familieretten, og der er foretaget en række ændringer, som skal understøtte, at det sikres, at fuldbyrdelsen varetager barnets bedste. Det følger således bl.a. af reglerne i retsplejelovens kapitel 42 b, at fuldbyrdelse kun kan ske under hensyn til barnet og skal varetage barnets bedste. Fuldbyrdelse kan endvidere kun ske, hvis der ikke er behov for af hensyn til barnet at henvise sagen til Familieretshuset til vurdering af, om den aftale eller afgørelse, der søges fuldbyrdet, skal ændres eller ophæves, jf. retsplejelovens § 456 p. Det følger bl.a. også af reglerne, at hvis fuldbyrdelse skal ske ved anvendelse af umiddelbar magt, skal dette som udgangspunkt ske ved tilbageholdelse af den forælder, der har barnet, et andet sted end barnets opholdssted, jf. retsplejelovens § 456 r, stk. 5.

Ved lov nr. 202 af 5. marts 2019 om ændring af forældreansvarsloven (Forældremyndighed, barnets bopæl og samvær for forældre, der er dømt for visse

former for kriminalitet af grovere karakter) blev § 4 a og § 11, 3. pkt., indsat i forældreansvarsloven. Der er herved indført en klar formodning om, at det ikke er bedst for barnet, at en part, der er dømt for visse former for personfarlig kriminalitet af grovere karakter, har forældremyndigheden eller del i forældremyndigheden over et barn, at barnet har bopæl hos parten, eller at barnet har samvær eller anden kontakt med parten. Loven trådte i kraft den 1. april 2019.

Ved *lov nr. 497 af 1. maj 2019* om ændring af adoptionsloven, lov om social service og forskellige andre love (Kontinuitet og enkle forløb for børn, der adopteres uden samtykke) blev § 7 a, stk. 4 og 5, indsat i loven. § 7 a, stk. 4, omhandler placering af forældremyndighed over et barn, der adopteres fra et andet land, i perioden fra barnets ankomst her til landet og til Familieretshuset har meddelt bevilling til adoption efter § 1 i adoptionsloven, mens § 7 a, stk. 5, omhandler placering af forældremyndighed under barnets midlertidige placering efter adoptionslovens § 32 a. Derudover blev bestemmelsen om fastsættelse af samvær eller anden form for kontakt mellem et adoptivbarn og dets oprindelige slægtninge i § 20 a, stk. 1, ændret, og der blev indsat et stk. 2 i denne bestemmelse om, at § 20 a, stk. 1, også gælder ved midlertidig placering efter § 32 a i adoptionsloven. Loven trådte i kraft den 1. juli 2019.

Ved *lov nr. 962 af 26. juni 2020* om ændring af forældreansvarsloven, lov om Familieretshuset, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love (Afskaffelse af tvungen delt bopæl og opfølgning på etableringen af det nye familieretlige system m.v.) blev forældreansvarslovens bestemmelser om tvungen delt bopæl ophævet. Der blev ved loven endvidere rettet op på uhensigtsmæssigheder i det familieretlige system, ligesom der blev foretaget justeringer af lovgivningen i forhold til det familieretlige system. Justeringerne af lovgivningen er i vid udstrækning af lovteknisk karakter. Loven indeholder bl.a. præcisering af reglerne i lov om Familieretshuset om virkningstidspunkterne for Familieretshusets afgørelser og indførelse af en bestemmelse i lov om Familieretshuset om, hvordan Familieretshuset kommunikerer med parter i konkrete sager, herunder om forkyndelse gennem domstolene af Familieretshusets meddelelser. Derudover indebærer loven bl.a. også, at afgørelser efter forældreansvarslovens §§ 15 og 15 a om forældremyndighed efter dødsfald som udgangspunkt træffes af Familieretshuset. I forhold til forældreansvarsloven er der ved loven foretaget lovtekniske justeringer og konsekvensrettelser af § 6, stk. 2, nr. 1, § 7, stk. 3, § 15, stk. 3, og § 43. Der er derudover sket en udvidelse af adgangen til at aftale fælles forældremyndighed efter § 13, stk. 2, og ophævelse af bestemmelserne om tvungen delt bopæl i § 17, stk. 3 og 4. Som konsekvens af ophævelsen af bestemmelserne om tvungen delt bopæl er henvisningen til § 17, stk. 3, i § 3, stk. 1, 3. pkt., udgået.

Derudover er der indsat en ny bestemmelse i § 23, stk. 4, hvorefter adgangen til at få orientering om barnet og få udleveret dokumenter efter § 23, stk. 1, bortfalder, når barnet er midlertidigt placeret efter § 32 a i adoptionsloven. Der er endelig indsat to nye bestemmelser i § 27, stk. 2 og 3, om bortfald af midlertidige afgørelser om forældremyndighed efter § 27. Loven trådte i kraft den 1. juli 2020.

Der blev i folketingsåret 2019-20 endvidere fremsat et lovforslag, som endnu ikke er vedtaget. Lovforslag L 162 til lov om ændring af forældreansvarsloven (Forældremyndighed, barnets bopæl og samvær for forældre, der er dømt for overtrædelse af straffelovens terrorbestemmelser) blev fremsat den 31. marts 2020, men blev som følge af COVID-19 sammen med 38 andre lovforslag udskudt til folketingsåret 2020-21. Lovforslaget indeholder forslag om at udvide § 4 a til også at omfatte forældre, der er idømt ubetinget straf m.v. for overtrædelse af straffelovens terrorbestemmelser. Derudover indeholder lovforslaget en præcisering af bestemmelsens anvendelsesområde i relation til retsfølger efter straffelovens §§ 68-70, sådan at § 4 a alene omfatter dom til anbringelse efter straffelovens § 68, 2. pkt., eller § 69 eller til forvaring efter straffelovens § 70.

4. Evalueringen af forældreansvarsloven

Som nævnt under pkt. 3 blev der ved lov nr. 600 af 18. juni 2012 med virkning fra den 1. oktober 2012 foretaget en række ændringer i loven som følge af evalueringen af forældreansvarsloven. Det var en del af den politiske aftale bag forældreansvarsloven, at der skulle foretages en opfølgning på og evaluering af loven. Det fremgår således af den politiske aftale, at der skulle iværksættes et forskningsprojekt, som ca. tre år efter lovens ikrafttræden skulle afgive en evalueringsrapport, der bl.a. skulle belyse omfanget og virkningen af afgørelser om fælles forældremyndighed, betydningen af fokus på barnets perspektiv og inddragelse af barnet samt virkningerne af forældrenes fælles ansvar for barnet. Derudover skulle eksisterende statistikker udbygges, så der kunne tilvejebringes løbende oplysninger om børns familieforhold¹². Det var således oprindeligt forudsat, at evalueringen skulle bestå af et forskningsprojekt, som blev forestået af Det Nationale Forskningscenter for Velfærd (SFI) og af en dataindsamling om statsforvaltningernes behandling af sager efter loven. På baggrund af de løbende drøftelser i Folketingets Retsudvalg blev det dog besluttet at udvide evalueringen af loven til at

12 Lovforslag L 133, 2006-2007, alm. bem., pkt. 1.1.

omfatte følgende temaer: Fælles forældremyndighed mod den ene forælders ønske, barnets bopæl, barnets perspektiv (inddragelse og initiativret), vold og anden grænseoverskridende adfærd, samarbejdschikane, samvær (deleordninger, fælles ansvar for transport, samvær med andre), adgangen til at rejse nye sager om forældremyndighed og barnets bopæl, retternes fastsættelse af samvær og uhenigtsmæssigheder i loven af mere teknisk karakter.

Evalueringen af loven bestod herefter – ud over ovennævnte forskningsprojekt¹³ og dataindsamling – bl.a. af en undersøgelse af statsforvaltningernes og retternes belysning af barnets perspektiv, som blev udarbejdet af Justitsministeriets Forskningskontor, et sagskatalog over en række tunge samværsager, en gennemgang af domspraksis i sager om fælles forældremyndighed i perioden fra oktober 2008 til august 2010, en dataindsamling om sager, der behandles i statsforvaltningerne, hvor der er påstand om vold eller grænseoverskridende handlinger, og Børnerådets Børne- og Ungepanelundersøgelse fra juni 2011. Derudover var der nedsat en faglig ekspertgruppe om evalueringen af forældreansvarsloven, som bestod af repræsentanter for Domstolsstyrelsen, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Danske Familieadvokater, Indenrigs- og Sundhedsministeriet, statsforvaltningerne og Familiestyrelsen, ligesom øvrige relevante aktører også blev inddraget i evalueringsprocessen.

Arbejdet med evalueringen af loven blev afsluttet i november 2011, hvor Familiestyrelsen afleverede en evalueringsrapport til Folketingets Retsudvalg og Socialudvalg¹⁴. Af evalueringsrapporten fremgår, at evalueringsbidragene bl.a. pegede på, at adgangen til at dømme til fælles forældremyndighed var blevet for vidtgående, at det ville være hensigtsmæssigt, at der blev indført mulighed for at afvise at behandle anmodninger om ændring af forældremyndighed og barnets bopæl, hvis der ikke foreligger væsentligt forandrede forhold, at der i et vist omfang blev afholdt samtaler med børn uden deltagelse af en børnesagkyndig, og at forberedelsen af forældrene og barnet forud for en børnesamtale er vigtig, at der var ønske om i sagsbehandlingen at kunne fokusere på den ene forælders ressourcer gennem »forælderevneundersøgelser«, at der kunne være behov for at ændre lovens § 21, stk. 2, da bestemmelsen kunne bidrage til en formodning

13 Forskningsprojektet (»Dom til fælles forældremyndighed. En evaluering af forældreansvarsloven« af Mai Heide Ottosen og Sofie Stage, København 2011, SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd) kan findes på www.vive.dk.

14 Evalueringsrapporten og bilagsdelen hertil, som indeholder de undersøgelser m.v., som indgik i evalueringen, kan findes på Folketingets hjemmeside (www.ft.dk), Retsudvalget (REU), samling 2011-12, Alm. del, bilag 84. Der henvises i øvrigt til artiklen »Ændringer som følge af evalueringen af forældreansvarsloven« af kontorchef Malene Vestergaard og specialkonsulent Stine Krone Christensen, som er trykt i Juristen, nr. 5, oktober 2012. Artiklen indeholder bl.a. en gennemgang af evalueringens resultater.

om, at deleordninger er lovens udgangspunkt ved fastsættelse af samvær, *at* undtagelser til forældrenes fælles ansvar for transporten af barnet i forbindelse med samvær burde begrænses eller helt udgå, *at* tilknytningskravet og det snævre anvendelsesområde i § 20 om samvær med andre kunne føre til, at der ikke kunne fastsættes samvær med en pårørende, selv om dette ville være bedst for barnet, og *at* samværsager er bedst egnet til at blive behandlet i statsforvaltningen, som bedre kan levere detaljerede, smidige og foranderlige løsninger.

På baggrund af evalueringen af loven blev der den 8. februar 2012 mellem regeringen, Venstre, Dansk Folkeparti, Enhedslisten, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti indgået en politisk aftale om ændring af forældreansvarsloven. Det overordnede formål med lovændringen er at understrege forældreansvarslovens grundprincip om forældrenes fælles ansvar for barnet. Samtidig skal lovændringen øge muligheden for – og understrege lovens andet grundprincip – om at træffe afgørelser, som er til barnets bedste, samt skærme barnet mod forældrenes konflikt¹⁵.

Den 13. april 2012 (i folketingsåret 2011-2012) fremsatte social- og integrationsministeren lovforslag nr. L 157 til lov om ændring af forældreansvarsloven, retsplejeloven og lov om Det Centrale Personregister (Ændringer som følge af evalueringen af forældreansvarsloven), som udmønter den politiske aftale. Lovforslaget blev vedtaget ved lov nr. 600 af 18. juni 2012, som trådte i kraft den 1. oktober 2012. Lovændringen medførte, at der blev foretaget ændringer i en række af lovens bestemmelser, herunder i § 11 om ophævelse af fælles forældremyndighed, §§ 19 og 21 om forældrenes fælles ansvar for transporten af barnet i forbindelse med samvær og om fastsættelse af samvær, § 20 om samvær med andre end forældre, § 23 om orienteringsretten, § 26 om midlertidige afgørelser, § 33 om sagkyndige erklæringer om forældre, § 39 om muligheden for at afvise anmodninger om ændring af forældremyndighed og barnets bopæl, § 41 om klageadgang og § 42 om bemyndigelse til at fastsætte regler. Derudover blev der i loven foretaget en række konsekvensrettelser som følge af, at retten fra den 1. oktober 2012 ikke længere havde kompetence til at behandle sager om samvær, anden kontakt og om udlandsrejser, idet disse sager herefter alene kunne behandles af statsforvaltningen. Endelig indebar loven også ændringer af retsplejeloven, herunder om, at retten kan indhente sagkyndige erklæringer om forældre (retsplejelovens § 450 b), at samtaler med børn skal afholdes af en børnesagkyndig (retsplejelovens § 450 c) og om rettens behandling af sager, der indbringes for retten af statsforvaltningen efter forældreansvarslovens § 39, stk. 2 (retsplejelovens § 455 a).

15 Lovforslag L 157, 2011-2012, alm. bem., pkt. 1.1., og pkt. 1.2.

5. Ændringer på myndighedssiden, herunder etableringen af det nye familieretlige system pr. 1. april 2019

Der er på myndighedssiden gennem årene sket en række organisations- og kompetencemæssige ændringer. Med virkning fra den 1. januar 2007 blev de 15 statsamter (herunder Københavns Overpræsidium) nedlagt og erstattet af fem regionale statsforvaltninger: Statsforvaltningen Nordjylland, Statsforvaltningen Midtjylland, Statsforvaltningen Syddanmark, Statsforvaltningen Sjælland og Statsforvaltningen Hovedstaden¹⁶. Statsforvaltningerne overtog de opgaver, som efter lov om forældremyndighed og samvær var henlagt til statsamterne. Med virkning fra den 1. juli 2013 blev de fem regionale statsforvaltninger sammenlagt til én enhedsforvaltning, og de fem statsforvaltninger blev hermed til en myndighed – Statsforvaltningen – med en enstrengt ledelse¹⁷.

Derudover skete der i 2004 den ændring, at Civilretsdirektoratet, der hørte under Justitsministeriet og behandlede klagesager vedrørende lov om forældremyndighed og samvær, blev nedlagt som følge af oprettelsen af Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender i august 2004. De familieretlige opgaver, som direktoratet varetog, blev overført til den nyoprettede myndighed Familiestyrelsen under Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender, mens de resterende opgaver i Civilretsdirektoratet (bl.a. opgaver på fondsområdet og værgemålsområdet) blev overført til Civilstyrelsen. Den 23. november 2007 blev Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender nedlagt, og ressortansvaret for det familieretlige område, herunder Familiestyrelsen, blev tilbageført til Justitsministeriet. Ved kongelig resolution af 3. oktober 2011 blev Familiestyrelsen overført fra Justitsministeriet til Social- og Integrationsministeriet, og den 1. januar 2012 blev Familiestyrelsen indfusioneret som en ny afdeling i Ankestyrelsen kaldet Familieretsafdelingen. Familieretsafdelingen bevarede ved indfusioneringen i Ankestyrelsen sin departementale status, idet Familieretsafdelingen blandt andet traf afgørelse i konkrete familieretlige klagesager på ministerens vegne¹⁸. Ved lov nr. 1741 af 22. december 2015, der trådte i kraft den 1. januar 2016, blev Familierets-

16 Se lov nr. 542 af 24. juni 2005 om regional statsforvaltning.

17 Se lov nr. 647 af 12. juni 2013 om ændring af lov om regional statsforvaltning, lov om børns forsørgelse, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love som følge af ændret organisering af statsforvaltningerne (Ændret organisering af statsforvaltningerne, regelforenklinger og omkostningsdækkende egenbetaling på det familieretlige område m.v.).

18 Se cirkulæreskrivelse nr. 112 af 21. december 2011. Det bemærkes, at der den 1. december 2012 skete en organisationsændring af Ankestyrelsen, som blandt andet indebar, at visse sagsområder blev overført fra Ankestyrelsen, Familieretsafdelingen, til Social- og Integrationsministeriets departement, herunder bl.a. udarbejdelse og behandling af lovforslag, ministerbetjening og sager om børnebortførelse, se cirkulæreskrivelse nr. 92 af 21. december 2012.

afdelingens departementale status ophævet, og Familieretsafdelingen fik herefter samme organisatoriske status som resten af Ankestyrelsen. Ankestyrelsen blev herefter den overordnede administrative klageinstans på det familieretlige område, herunder i sager efter forældreansvarsloven. Ankestyrelsen hører i dag under Social- og Indenrigsministeriet.

Den 1. april 2019 blev der etableret et nyt, enstrenget og sammenhængende familieretligt system med oprettelsen af Familieretshuset og familieretten. Det nye familieretlige system blev etableret ved lov om Familieretshuset og ved lov nr. 1711 af 27. december 2018 om ændring af forældreansvarsloven, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love, som indeholder de lovændringer, herunder i forældreansvarsloven, der understøtter det familieretlige system. De to love udmønter den politiske aftale om et nyt familieretligt system, som regeringen (Venstre, Det Konservative Folkeparti og Liberal Alliance) og Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Enhedslisten, Alternativet, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti indgik den 27. marts 2018.

Det nye familieretlige system medførte, at Statsforvaltningen blev nedlagt, og at Ankestyrelsen ikke længere skal behandle familieretlige sager. Det er herefter Familieretshuset og familieretten, der generelt varetager Statsforvaltningens og Ankestyrelsens opgaver efter den familieretlige lovgivning, herunder i sager efter forældreansvarsloven. Hensigten med det nye familieretlige system er at skabe et enstrenget og sammenhængende familieretligt system, hvor der skabes samlede og helhedsorienterede forløb for familierne med barnet i centrum. Alle familieretlige sager begynder herefter i Familieretshuset, der er familiens indgang til det familieretlige system. I Familieretshuset er endvidere etableret en Børneenhed, som skal styrke fokus på barnet i det familieretlige system.

Familieretshusets opgaver og behandling af familieretlige sager er reguleret i lov om Familieretshuset. Det fremgår heraf, at Familieretshuset skal støtte parterne i at finde egne løsninger, og – hvis dette ikke lykkes – skal Familieretshuset enten træffe en afgørelse eller indbringe sagen for familieretten til afgørelse. Familieretshuset skal behandle sagerne på en måde, der møder parternes behov og sikrer sammenhængende forløb. Familieretshuset har endvidere til opgave at yde støtte til børn, der er berørt af familieretlige problemstillinger, med henblik på at sikre barnets trivsel. Dette sker gennem Familieretshusets Børneenhed. Det fremgår videre, at Familieretshuset skal sætte barnets bedste og barnets ret til trivsel og beskyttelse i første række, at afgørelser skal træffes ud fra hvad der er bedst for barnet, og at afgørelserne skal medvirke til at sikre barnets trivsel og beskytte barnet mod vold eller anden behandling, der udsætter barnet for skade eller fare, herunder at være vidne til vold. Sagsbehandlingen er i lov om Famili-

eretshuset fastlagt sådan, at Familieretshuset ved modtagelsen af en anmodning m.v. foretager en visitation af sagen til behandling i et af tre sagsbehandlingsspor. Det er Familieretshusets visitation af sagen, der er afgørende for hvordan familien mødes, hvordan sagsbehandlingen tilrettelægges, og om en eventuel afgørelse træffes af Familieretshuset eller familieretten. Hvis forældrene ikke når frem til en løsning i Familieretshuset, skal Familieretshuset enten træffe afgørelse eller indbringe sagen for familieretten til afgørelse. I de sager, hvor Familieretshuset træffer afgørelse, kan afgørelsen indbringes for familieretten til prøvelse.

6. Administrative forskrifter

Der er i medfør af forældreansvarsloven udstedt en række administrative forskrifter. Den mest centrale er bekendtgørelse nr. 299 af 20. marts 2019 om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær m.v. Derudover er bekendtgørelse nr. 286 af 20. marts 2019 om Familieretshuset også udstedt i medfør af loven. Der er også udarbejdet vejledning nr. 9403 af 26. juni 2020 om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær. Der foreligger endvidere en vejledning om børnesagkyndige undersøgelser (vejledning nr. 9256 af 20. marts 2019) og en vejledning om samarbejdet mellem Familieretshuset og kommunerne i familieretlige sager (vejledning nr. 9254 af 20. marts 2019). Endelig er der også udarbejdet vejledninger om international kompetence (vejledning nr. 9274 af 20. marts 2019 om international kompetence i sager om forældremyndighed, barnets bopæl, samvær m.v. og vejledning nr. 9257 af 20. marts 2019 om anvendelsen af Haagerbørnebeskyttelseskonventionen i sager efter forældreansvarsloven). Om øvrige administrative forskrifter henvises til kommentaren til § 42.

7. Anden lovgivning af relevans for forældreansvarsloven

Anden lovgivning har også relevans for reglerne i forældreansvarsloven om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær, hvorfor forældreansvarslovens bestemmelser må ses i sammenhæng hermed. Bestemmelserne i forældreansvarslovens §§ 6 og 7 om etablering af fælles forældremyndighed efter loven har således sammenhæng med reglerne i *børneloven* om fastslåelse af faderskab og medmoderskab. Derudover indeholder *retsplejeloven* bestemmelser om domstolens stedlige og internationale kompetence i sager efter forældreansvarsloven,

om domstolenes behandling af disse sager og om tvangsfuldbyrdelse af forældremyndighed, barnets bopæl og samvær. Reglerne om domstolenes stedlige og internationale kompetence og behandling af sager efter forældreansvarsloven findes i retsplejelovens kapitel 42, mens retsplejelovens kapitel 42 b indeholder særregler om tvangsfuldbyrdelse af forældremyndighed, barnets bopæl og samvær.

Af anden relevant lovgivning kan nævnes *værgemålsloven*, som indeholder regler om barnets økonomiske forhold, og *adoptionsloven*, som fastslår, at der ved adoption indtræder samme retsforhold mellem adoptant og adoptivbarn som mellem forældre og deres barn, jf. adoptionslovens § 16, stk. 1, hvorfor forældreansvarslovens bestemmelser også finder anvendelse mellem adoptant og adoptivbarn.

8. Internationale konventioner

Danmark har endvidere tiltrådt en række konventioner, som har betydning for behandlingen af spørgsmål om forældremyndighed og samvær m.v. En af de vigtigste konventioner er FN's *Børnekonvention*, som blev vedtaget af FN's medlemslande den 20. november 1989 og ratificeret af Danmark den 19. juli 1991. Konventionen trådte for Danmarks vedkommende i kraft den 18. august 1991. Af særlig relevante bestemmelser i denne konvention kan nævnes konventionens artikel 3, hvorefter barnets bedste skal komme i første række i alle foranstaltninger vedrørende barnet, og artikel 12, som omhandler barnets ret til at udtrykke sine meninger i alle spørgsmål, der berører barnet. Derudover er *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention* også central, særligt artikel 8 om respekten for familielivet. Om disse konventioner henvises til betænkning 2006, bilag 7 (s. 325 ff.).

Danmark har endvidere tiltrådt tre konventioner om *børnebortførelser*: Europarådskonventionen af 1980, Haagerkonventionen af 1980 og Haagerkonventionen af 1996 (Haagerbørnebeskyttelseskonventionen). *Europarådskonventionen af 1980* om anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser om forældremyndighed fastlægger under hvilke betingelser en afgørelse om forældremyndighed eller samvær, der er truffet i en kontraherende stat, skal anerkendes og fuldbyrdes i en anden kontraherende stat, og *Haagerkonventionen af 1980* om de civilretlige virkninger af internationale børnebortførelser har til formål at løse de problemer, der opstår, når et barn bortføres fra en stat til en anden eller på anden måde ulovligt fjernes fra den, som har forældremyndigheden. Konventionerne er gen-

nemført ved lov nr. 793 af 27. november 1990 om international fuldbyrdelse af forældremyndighedsafgørelser m.v. (i det følgende: børnebortførelsesloven). Den 1. april 2003 undertegnede Danmark endvidere Haagerkonventionen af 1996 om kompetence, lovvalg, anerkendelse, fuldbyrdelse og samarbejde vedrørende forældreansvar og foranstaltninger til beskyttelse af børn (*Haagerbørnebeskyttelseskonventionen*), hvis formål er at forbedre beskyttelsen af børn i internationale sammenhænge. Konventionen er gennemført ved lov nr. 434 af 8. maj 2006 om Haagerbørnebeskyttelseskonventionen. De bestemmelser i lov om Haagerbørnebeskyttelseskonventionen, som gennemfører Haagerbørnebeskyttelseskonventionen i dansk ret, blev dog først sat i kraft den 1. oktober 2011, jf. bekendtgørelse nr. 970 af 29. september 2011 om ikrafttræden af dele af lov om Haagerbørnebeskyttelseskonventionen. Om disse konventioner se også hjemmesiden: www.boernebortfoerelse.dk.

Endelig kan nævnes *Den Nordiske Ægteskabskonvention*, som bl.a. indeholder regler om kompetence, herunder i sager om forældremyndighed.